

KÖKTÜRK, Erol, “Haldun Özen-Dil ve Dil Derneği (Bilim ve Teknoloji Alanındaki Gelişmelerin Kavramlaşmaya Etkileri ve Anadille Eğitim)”, *Dil Derneğinin 16. Kuruluş Yıldönümü Töreni*, Power Point Sunum, 25 Nisan 2003, Ankara, 8 s.

HALDUN ÖZEN – DİL VE DİL DERNEĞİ (BİLİM VE TEKNOLOJİ ALANINDAKİ GELİŞMELERİN KAVRAMLAŞMAYA ETKİLERİ VE ANADİLLE EĞİTİM ÜZERİNE)

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK
Harita Mühendisi
(erolkokturk@superonline.com)

DİL VE HALDUN ÖZEN

Haldun ÖZEN, Cumhuriyetin 40. yıldönümü nedeniyle Cumhuriyet Gazetesinin açtığı Yunus NADİ Armağanı yarışmasına gönderdiği ve üçüncülük ödülü kazandığı Türk Devrimi üzerine yazısında şunları yazıyor: “Türk Devrimini doğuran olaylar, çeşitli ve birbirinden ayrı açıklamalara olanak verecek denli karmaşık bir yapıdadır. Ancak, devrim olgularının birbirleriyle karşılaştırılması, tanımlanması, sonra da soy bölümlerine ayrılması sağlanabilirse, devrimin temel ilkelerini sezmek çok kolaylaşacaktır. Böyle bir bölümlenme yapılırsa görülüyor ki, Türk Devriminin iki temeli, iki kökü vardır. Bu kökler toplumu var eden iki ana özdedir: Toplumun kültür özüne dayanan ulusal kölcürlük ilkesi, bir de toplumun uygarlık özüne dayanan çağdaş uygarlık ilkesi...” (Özen 1964).

Bu ulusal kölcürlük boyutunun en önemli ögesi de “ulusun dili” olmalıdır. Yeni Adam’daki yazısında (Özen 1969), Arnold Toynbee ve F. Max Müller’den yaptığı alıntılarla, Türk dilinin önemini ve yapılan övgüleri ortaya koyduktan sonra, şu değerlendirmeyi yapar: “Bu sözleri okuduktan sonra insan düşünüyor. İşkilsiz Türkçe, dünyanın en üstün dillerinden biridir. Nasıl oluyor da biz hala bu üstünlüğü tanımıyoruz. Yıllardır Türkçeye emek veren Türk Dil Kurumu gibi bir varlığı yok etmek istiyoruz. Arapça, Osmanlıca hayranlığına dönmek istiyoruz. Türk Dil Kurumunun Atatürk tarafından sağlanan gelirini kesmek istiyoruz. Onu, bilerek bilmeyerek çalışamaz hale getiriyoruz. Türkçenin değerini tanımak bu mudur?”

Haldun ÖZEN, Türkçe ile ilgili şu özelliğın de altını özellikle çiziyor: “Türkçeye üstünlüğü sağlayan öğeler arasında kısalığın pek büyük bir yeri vardır. Türk halkının konuşmasında cümleler kısadır. Halk masallarının, halk şiirlerinin anlatımı hep kısadır, dolaysızdır. Türkçeyi yabancı dillerle karşılaştırdığımız zaman da hep bu kısalık özelliğini buluruz.”

Yayınları incelendiğinde, “Haldun ÖZEN’in dili” ile ilgili şunlar söylenebilir:

- Yaptığı saptamaya uygun olarak kısa anlatımlı tümceler kurmaktadır. Bu, hem yazı dili, hem de sözlü anlatımı için geçerli olan bir özelliktir.
- Anlatımı yalındır. Ağdalı ve anlaşılması zor bir dil kullanmaz. Duru bir Türkçe ile yazar.
- Konuların özü onun için önemlidir. O nedenle anlatımda gereksiz süslemelere gitmez. Dil, amacı en iyi biçimde ortaya koymanın aracı olarak yetkinlikle kullanılır.

- Türkçe konusunda ise, gerçekçidir. Zorlanmış bir arışmanın savunucusu ve izleyicisi değildir. Anlaşılır olmak, onun temel ilkelerinden birisidir.
- Kavramlaşma, özellikle bilimsel çalışmalarında önemli bir noktadır. Mesleğimizde bugün de kullanılan bazı kavramlar, onun genellemeleriyle anlam kazanmıştır.
- “Dolayısıyla mesleğin ileriye de “bilgisayar destekli” bakması lazım. Çok iyi yabancı dil eğitimi yapılması lazım. Bir de mühendislik eğitiminin noksanlıklarının çok ciddi yüksek mühendislik programları, master programları, doktora programlarıyla aşılması lazım...” der. Yabancı dilden yararlanırken, sözcükler, sözcük olarak değil, kavramsal özellikleriyle ele alınır ve Türkçeleştirilir...

DİL DERNEĞİ VE HALDUN ÖZEN

Dil konusundaki duyarlılığı, insan hakları, demokrasi, özgürlükler konularındaki gibidir. Dil, uğruna mücadele edilesi bir alandır Haldun ÖZEN için. Daha 1969'larda Türk Dil Kurumu üzerindeki baskılara tepki göstermiş olan Haldun ÖZEN, bundan 11 yıl sonraki bir darbe sonucu kurumun kapatılması karşısında seyirci kalmaz... Dil Derneği'nin kuruluş sürecinde etkin rol üstlenir. Kendi anlatımıyla Derneğin kuruluşuna nasıl gelinmiştir? (Köktürk 2002: 73)

“Hükümetler dışı kuruluş” dediğimiz, “bağımsız kuruluş” dediğimiz kuruluşlar... Dernekler, vakıflar, bu tür örgütlenmeler diye bakıyoruz. Tabii kamu hizmetinde, eğitim hizmetinde yapacaklarımızı biraz erken bitirince, “Bunların dışındaki başka alanlar nedir?” diye düşündüm. Sorunlar bitmiyor, ülkede ilgilendiğimiz sorunlar azalmadı, tersine arttı... Biraz cins değiştirdi. Ne var? Türk Dil Kurumu'nu kapattılar, yerine devlet dairesi kurdular. Ne var? İnsan hakları konusundaki sorunlar cezaevlerinde çok büyük boyutlara yükseldi. Ülkede demokratik özgürlükler ve haklar konusunda kısıtlamalar bir türlü azalmadı, arttı. İşkenceler aldı, yürüdü. Sakatlanan insanlar doğru dürüst tedavi göremiyor. Saymadığım daha birçok işler vardı.

Dil Derneği söz konusu oldu. Daha doğrusu Dil Derneği kurmak değil de, Türk Dil Kurumu kapatıldığı için Dil Derneği'nin yapması gereken, fakat dernek ortada olmadığı için bizim yapmamız gereken Dil Bayramları gibi şeyler yapmaya başladık, 26 Eylülde. Oradan zorunlu olarak Dil Derneği'ne geçildi. Cevat GERAY'ın da yardımlarıyla, Aziz NESİN'in destekleriyle yaptık o işleri. Böylece eski Dil Kurumu'nun mallarını devletin işgalinden kurtarmayı da düşündük. Ama o işleri anayasaya kadar soktular. CHP, “Her türlü yardımı yaparım,” dedi. Hiçbir yardım yapmadı. Ama CHP hala Atatürk'ün liderliğine, Türk Dil Kurumu'na ve Tarih Kurumu'na miras olarak bıraktığı Türkiye İş Bankası'ndaki hisseleri temsilen bankada 3 mü 4 mü yönetim kurulu üyesi bulunduruyor. DSP lideri Ecevit, Türk Dil Kurumu'nun üyesiydi. Bu konulara iyi bakan birisiydi. Bu konularla hiç ilgilenmedi. Devlet Atatürk'ün vasiyetle bıraktığı mallarına gayri hukuki olarak, anayasada da belirterek el koydu. Dil Derneği bunlarla uğraşmak için kuruldu.

Kuruluş sürecini anlatımında, bu süreçteki, rolünde mütevazıdır. Genel yaşamında olduğu gibi. Ama bir başka emektar, Sevgi ÖZEL, Haldun ÖZEN'in rolünü daha net ortaya koyar ve deyim yerindeyse, “Sezar'ın hakkını Sezar'a verir” (Köktürk 2002: 227):

Cevat GERAY, Mülkiyeliler Birliği'nin lokanta kısmında bizi çaya çağırdı. Eski üyelerden Ankara'da olanları, Ankara dışında olanları çağırdı...50 –60 kişi vardı. Kalabalıktık. Ama böyle çok karmaşık, insanların kafasını karıştıran bir toplantı olmadı. Belki biz çok hazırlıklı olduğumuz için... İşte o hazırlığın da, o ağırbaşlılığın da, o yöntemin de, hiçbir şeyin birbirine karışmamasının da, yazıya dökülmeyen gündeminin hazırlanmasının da deneyim, birikim ve ağırbaşlılığıyla görünmeyen yönlendiricisi Haldun Hocaydı...

Ağır ağır konuşması, etkili oluyordu. Ben o zaman daha gencim, ateşliyim... "Hiçbir şey yapmayalım," diyenlere, şarlamak istiyorum. Haldun Hocayla yan yana oturuyoruz. "Sakin ol Sevgiciğim, her gürüşü değerlendireceğiz," diyor devamlı.. Atak bir insanım ama, ben ne kadar ataksam, heyecanlıysam, Haldun Abi de o ölçüde heyecanını süzmüş bir adam. Akılcı bir şekilde çözmüş bir insan. Ama bir bakıma Haldun Abinin büyük çabalalarıyla, o toplantıda, dernek kurma düşüncesi ağır bastı. O düşüncenin ortaya çıkmasında Haldun Ağabeyin büyük etkisi var. Çünkü biz de şu kararı aldık, "Biz dernek kurmaktan yanayız. Biz de doğallıkla kendi düşüncelerimizi savunacağız." Hatta şunu da söyleyebilirim, kafamızda 7-8 kişilik yönetim kurulunu bile belirlemiştik. Ama orada yüksek sesle söylemedik. Fakat oluşumda bir eksik, bir fazla, aynı kişilerden bir yürütme kurulu oluşturuldu.

Dil Derneğini kurduktan sonra yöneticisi olarak birçok toplantıda kürsüye, sahneye çıktım. Pek çok konuşma yaptım. Bunları düşündüğümde, iki insana çok şey borçluyum. Haldun Hoca, harita mühendisi... Dil Derneğiyle ilgili basın toplantısı yapacağız. Benim hiç deneyimim yok. Yaşamımda hiç basın toplantısı görmedim, izlemedim. Cevdet GERAY, kurduğumuz derneğin başkanı. Ben genel yazmanıyım, Haldun Özen Yönetim Kurulu üyesi, ama biz tüzüğümüze yaslanarak her hafta yönetim kurulu toplantısı yapıyoruz. EKMEKÇİ de o yönetim kurulunda, Ali SİRMEN var, Oktay AKBAL var... Toplantılara eksiksiz geliyorlar. O zaman resmi kurum iki yapıt çıkardı, Türkçenin yazım birliğini bozan bir kılavuz, bir de sözlük... Ki biz Dil Derneği olarak hala "yasak dernek" diye biliniyoruz, ama çok da güzel etkinlikler yapıyoruz. O etkinliklerin çoğunun tasarlayıcısı Haldun ÖZEN'dir. Başlığını koyan Haldun ÖZEN, başlıkları daha net anlaşılır açık hale getiren Haldun ÖZEN'dir.

Bu açık yüreklilik, mütevazı bir davranışın bütünleyicisidir. Ona değer biçmedir. Bir gönül borcu ödeme sevecenliğidir.

Bu süreci Prof. Dr. Cevat GERAY şöyle anlatır:

1980 sonrası askeri yönetimi, Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumunu kapattı. Bunu hem de Atatürk'ün vasiyetini bozarak yaptı. Atatürk'ün, ölümüne bağlı tasarrufla adadığı, "gelirinden belli bir diliminin Türk Dil Kurumuna bırakılması" yolundaki vasiyet hükmü konusunda büyük bir tüze dışılık yapıldı. Atatürk'ün istemi üzerine bir dernek olarak kurulmuş olan Türk Dil Kurumu kapatıldı. Üyelerine hiçbir hak tanınmadı. Atatürk'ün dernek konumundaki bu kurumu bir resmi devlet dairesine dönüştürüldü. O aralar, bize, aydınlara zaten bir demokrasi savaşını düşüyordu. Aziz NESİN'in öncülüğünde Aydınlar Dilekçesi gibi hak, adalet ve sosyal adalet isteyen bildirgeler yayınlanması gibi bir girişimlerimiz oldu. Orada iki tane temel çözüm bulduk. Bir tanesi, mademki Türk Dil Kurumu kapatıldı, biz de o zaman dernekleşelim, onun aynısını yeniden kuralım. Bunun öncülüğünü, daha doğrusu hamallığını, üç kişi yaptı. Bu yeni derneğin her şeyiyle ilgilenen üç kişi, Haldun ÖZEN, Sevgi ÖZEL ve Ali PÜSKÜLLÜOğLU'dur. Biz onlarla birlikte bu derneği kurabildik. Ben o zamanlar Mülkiyeliler Birliği Başkanıydım. İlk Dil Bayramını Mülkiyelilerin küçücük salonunda kutladık. Salon dolup taşmıştı. Bir panel düzenleyerek, o dönemde, o koşullarda arı Türkçe savaşımızı sürdürdük. Benden sonraki Mülkiyeliler Birliği Başkanı olan arkadaşımız da Haldun ve diğer arkadaşlara, bizlere Birliğin kapılarını açmıştır. Mülkiyeliler Birliğiyle Dil Derneğinin kurulması konusunda bir yakın, dostluk ilişkisi, ev sahipliği ilişkisi olmuştur. (Sonradan Türkiye Ormancılar Cemiyeti Dil Derneğine yer sağlamıştı).İşte orada da Haldun'la hem tüzük çalışmalarında birlikte olduk, hem de bir takım kişileri kurucu olmaları için ziyaret ederek, önerilerimizi götürdük. Kabul etmeyenler de çıktı arada. Çeşitli gerekçeler göndererek kurucu üye olmayı kabul etmeyenler oldu. Ayrıca bunları söylerken onları da suçlamıyorum. Dönemin koşullarında böyle davrandılar. "Çankaya'da Evren oturduğça, bu derneğin kurulmasına izin vermezler," diyorlardı. Daha doğrusu bir büyüğümüz böyle diyordu. Bu sonra doğru çıktı. Bize izin vermediler ve etkinlik göstermemizi yasakladılar. Ankara Valiliği, bizi, kurucuları Cumhuriyet Savcılığına duyurdu. Orada derneğimizi ve kuruluş gerekçelerini hep birlikte savunduk.

Süreç gözleendiğinde, açıkça görülür ki, Dil Derneği'nin kuruluş süreci, üç inanmış insanın, Sevgi ÖZEL'in, Haldun ÖZEN'in ve Ali PÜSKÜLLÜOĞLU'nun olağanüstü çabalarıyla ve çalışmalarıyla örgütlenir. Yanlarında ise, Aziz NESİN gibi, Prof. Dr. Cevat GERAY gibi aydınlar, toplum önderleri, mücadele insanları vardır...

16. kuruluş yıldönümü kutlanan derneğin, bugünlere ulaşmasında, emeği geçen herkesin saygıyla, sevgiyle anılması gerekir...

DİL ÜZERİNE

Dil Derneği'nin varlık koşulu olan "dil" olgusu, söz edilmesi kolay görünen, ama kavranması pek de kolay olmayan bir olgudur aslında.

Temel bir saptama olarak, "konuşmak, yalnızca insanlara özgüdür," denir. Dünyaya açılma, dünyayla ilişki kurma, insanı öteki canlı varlıklardan ayıran ve onu özgür kılan temel niteliklerdir. İnsandan başka hiçbir canlı varlığın bu anlamda dili yoktur. Çevresini aşabilen, çevresinin dışına çıkabilen, doğanın ve kendisinin bilincine varan hiçbir canlı varlık yoktur yeryüzünde. İnsan bu nitelikleriyle çevresini değiştirmiş, doğaya bir şeyler katmıştır. Doğaya kattıkları da, bugün "kültür" dediğimiz şeyden başka bir şey değildir. İnsan, değerleri yaratmıştır. Bu yaratıcılığı sağlayan da dildir (Akarsu 2001).

Dilin doğuşu, bireyin davranış ve deneyiminde hem entelektüel hem duygusal bakımdan muazzam bir değişimi temsil eder. Nitel bir sıçramadır bu. Dile sahip olmak, Piaget'den alıntılanırsa, "geçmiş eylemlerini anlatı biçiminde yeniden inşa etme ve gelecekteki eylemlerini sözlü sunumlar aracılığıyla önceden gösterme yeteneğini," yaratır. Dil sayesinde geçmiş ve gelecek, bizim için gerçek durumuna gelir. Şimdinin sınırlamalarının ötesine geçebilir, bilinçli bir plana göre tasarlayabilir, öngörebilir ve müdahale edebiliriz.

Dil toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanın toplumsal etkinliği dil olmaksızın düşünülemez. Dil, şu ya da bu biçimde, en eski insan toplumlarında, en eski zamanlardan bu yana var olmuş olsa gerektir. Bizatihi düşünce, bir tür "iç dildir." Dil sayesinde insanın gerçek toplumsal ilişki olanağı ortaya çıkar, yalnızca taklit etmenin tersine, öğrenilebilen ve önce sözlü, sonra da yazılı bir biçimde kuşaktan kuşağa aktarılabilen bir kültür ve geleneğin yaratılışı söz konusu olur. Dil, aynı zamanda, antipati, sempati, aşk ve saygının daha tutarlı ve gelişmiş biçimde ifade edilebildiği gerçek insan ilişkilerini olanaklı kılar (Woods-Grant 2001: 315).

Düşüncelerin iletişimi dildir (dışsallaştırılmış yansıtma). Düşüncenin kendisi ise, içselleştirilmiş toplumsal ilişkidir (Woods-Grant 2001: 318). Dil sayesinde, insan, kültürün zenginliğine açılır...

BİLİMSEL-TEKNOLOJİK GELİŞMELER VE YABANCI DİLLERİN BASKISI

Bilinci yaratan, düşünceyi yaratan dildir. Büyük düşünce yapılarının kurulabilmesini dil sağlar. En gelişmiş diller bile, sürekli gelişme içindedir. Düşüncelerin gelişmesi, yeni yeni düşüncelerin doğması, bilimin ilerlemesi ile yeni kavramların ortaya çıkması ve bunlara yeni sözcüklerin bulunması, yaratılması zorunlu olur (Akarsu 2001).

Gerçekten günümüzde bilim ve teknoloji alanında ortaya çıkan gelişmeler, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki devrimsel adımlar yeni kavramlaşmaları da yanı sıra getirmektedir.

Birçok bilim adamı, 21. Yüzyıla ilişkin değerlendirmeler yaparken, bu yeni yüzyılda insanoğlunun bilimi ve bilgiyi yeniden keşfedeceğinde buluşmaktadır. Artık içinde yaşamaya başladığımız yüzyılın toplumu bilgi toplumu olacak... Bundan kimsenin kuşkusu yok!.. Bir diğer deyişle, 3. Millenium, bilimin ve bilginin yüzyılı olacak... Bilgi toplumuna giden yol bilgiden, bilgiye giden yol bilimden geçecek... Bilgi, yaşamın her alanında en önemli güce dönüşecek. Elinde bulunduran, üreten, iyi kullanan, iyi yararlanan, diğerlerinden daha hızlı erişen, bir adım önde olacak...

Bu umudu gerçeğe dönüştürme çabalarının en yoğun yaşandığı kurum olan TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu), "TÜRKİYE'NİN BİLİM ve TEKNOLOJİ POLİTİKASI"nı oluşturma belgelerinde şu vurguyu yapıyor: "Teknoloji ve onun kaynağını oluşturan bilimin doğrudan bir üretici güç durumuna gelmiş olması, çağımızın ayırt edici özelliğidir. Artık, üretimde yetkinlik bilim ve teknolojiye yetkinlik olarak anlaşılmaktadır. Dolayısıyla da, bilim ve teknoloji, ekonomik büyüme ve toplumsal refah açısından, stratejik bir önem kazanmıştır. Ülkelerin 'bilim politikaları' da, bu değişime paralel olarak, 'bilim ve teknoloji politikaları' durumuna gelmiş ve bu politikalar, bütünüyle, ekonomiye ve toplumsal yaşama ilişkin kavramlarla örülmeye başlanmıştır" vurgusu yapılıyor.

"Bilim ve teknolojiyi hızla ekonomik ve toplumsal faydaya (pazarlanabilir yeni ürün, yeni sistem, yeni üretim yöntemleri ve yeni toplumsal hizmetlere) dönüştürebilme becerisi, genel olarak, inovasyon (yenilik/yenile(n)me) becerisi olarak anılmaktadır. Çağımızda bir ulus, bilim ve teknoloji alanında gösterdiği yetkinliği inovasyonda da gösterebiliyorsa, böylesi bütünsel bir beceriye sahipse, ancak o zaman, dünya pazarlarında rekabet üstünlüğü sağlayabilmekte; küresel süreçlerde söz ve karar sahibi olabilmektedir" denilen belgelerde, "Ulusal İnovasyon Sistemi, Türkiye'nin sanayileşme eşiğini geçip enformasyon toplumuna -ve giderek bilgi toplumuna- evrilmesinin, bu ikili sorunu, aynı zaman diliminde aşabilmesinin manivelasıdır" deniliyor. Bu değerlendirme, "Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltmek, bilim ve teknolojiye egemen, inovasyonda yetkinleşmiş bir ülke yaratmak, tek stratejik seçeneğimizdir" saptamasına varıyor. TÜSİAD, "AVRUPA BİRLİĞİ YOLUNDA BİLGİ TOPLUMU ve eTÜRKİYE" başlıklı yayınında, bu yeni toplumsal iklimde var olabilmek, bilgi toplumunun ayakta kalan üyesi olmak için 1200 yeni sözcüğün öğrenilmesi gerektiğinden söz ediyor. Ben bu sözcüklerin neler olduğunu bir yazılı başvuruya öğrenmek istedim. Ancak bir yanıt alamadım.

KAVRAMLAŞMA SORUNLARI

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yeni kavramlaşmaları yanı sıra getirdiği bir gerçek. Ama ülkemiz teknoloji üreten bir ülke değil. Bu nedenle teknolojiyi devşirerek kullanan bir ülke durumunda. Kısa bir gelecekte teknoloji üreten ülke olmamız olası görünmüyor. Fakat bu süreçte ülkemizde bilgi ve onun kavramları da, çoğunlukla devşirme biçimde ülkemize giriyor. Özellikle de baskın dil olarak İngilizce, yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi bilim alanında da belirleyici rol oynuyor.

İngilizce kavramlar Türçeye çevriliyor. Ama Türkçeleştirilmiyor... Türkçeye çevirme ise, çevirenin öznel yapısının izlerini taşıyınca, aynı yabancı sözcükler başka biçimlerde çevriliyor... Bu, ortak bir dil oluşturmanın, dolayısıyla iletişimin önündeki en büyük engeli oluşturuyor.

Bugün üniversitelerimizde aynı konularda eğitim veren öğretim üyeleri bile farklı dille, farklı kavramlarla konuşmaktadırlar. Bu da sektörlerin iç iletişimini olumsuz etkilemektedir.

Ülkemizde 12 Eylül Cuntasının dile, felsefeye, özgürlüklere aynı anda saldırması rastlantı değildir. Orta öğretimden felsefe dersinin kaldırılmasıyla, Türk Dil Kurumunun kapatılması aynı planın parçalarıdır. Çünkü, "Felsefi düşünmenin eksikliği her alanda kendini gösterir. Felsefi düşüncenin eksikliği, kavramların yeterince doğru kullanılmamasına ve bunun sonucu olarak hem kafa karışıklığına hem de kavramlarla birlikte birtakım değerlerin yozlaşmasına yol açıyor. Dilin yozlaşması da bu yozlaşmaları büsbütün artırıyor," (Akarsu 2001). "Düşünme, çıkarımlar yapma, kavramlar ve önermeler arasında bağlantı kurmadır. Kavram ve önermelerin içinde yer aldığı bağlam da, dilin bütünü oluşturur..." Saldırı bu bütünü parçalamaya yönelik bir saldırdır ve anlamlıdır.

Bu nedenlerle bilim ve teknolojinin etkisi altında gelişen ve değişen mesleki kavramlaşmaların özenle yapılması gerekmektedir. Sektörlerin bu konuda ortak zeminler yaratmaları, bir terminoloji birliğinin sağlanması önemli bir sorun olarak önümüzde durmaktadır.

ANADİLLE EĞİTİM

Türkçe kavramlaşmada bu sorunlar yaşanırken, bir de karşımıza "İngilizce Eğitim" diye bir sorun çıkmış durumda... Orta öğretimde zaten var olan bu olgu, şimdi üniversitelere de sıçramış durumda...

Soru şu: Yabancı Dil Eğitimi mi? Yabancı Dille Eğitim mi?

Bu soruya yanıt ararken, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın 14-15 Aralık günleri toplanan "MESLEKİ SORUNLARIN TARTIŞILMASI VE GELECEĞE YÖNELİK POLİTİKALARIN BELİRLENMESİ KURULTAYI" için İstanbul Şubesinde hazırlanan "İSTANBUL RAPORU"na, İTÜ ve YTÜ öğrencilerinin katkıları kapsamında yapılan şu vurgular önemlidir:

Türkiye genelinde görülen uluslararası kriterlere uyma çabasıyla, yeterli altyapı ve gerekli hazırlıklar tamamlanmaksızın aceleci bir şekilde belirlenen ve aynı acelelilikle uygulamaya konulan genel eğitim politikalarının, tüm öğrenciler gibi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin eğitimini de olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Bu bağlamda ele alınan üç temel sorundan birisi "yabancı dilde eğitim" konusudur:

Türkiye'nin genel eğitim politikaları çerçevesinde İstanbul'daki iki üniversitemizde uygulanmakta olan ve gün geçtikçe daha fazla üniversitede benimsenen sınırlı (%30) yabancı dilde eğitim, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü öğrencileri tarafından büyük bir sorun olarak görülmektedir. Üniversitelerin bu sisteme yetersiz bir altyapıyla geçtikleri açıktır. Ayrıca, öğrenciler bir yana, yabancı dilde eğitim verecek olan öğretim görevlilerinin büyük bir kısmının da ilgili yabancı dile yeteri kadar hakim olmadığı, bu nedenle derslerde sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Bu yetersizlikler sonucunda, mesleki eğitimini tam anlamıyla alamamış, daha doğrusu verilen eğitime hakim olmadan mezun olmuş mühendislerin sayısı artmaktadır.

Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği öğrencilerinin büyük bir bölümü yabancı dil derslerine karşı değildir, bu aşamada öğrenciler üniversite eğitiminin yabancı dilde yapılmasına karşıdır. Öğrenciler ana dilde yapılacak olan eğitim ile daha bilinçli ve konusuna hakim mühendislerin yetiştirilmesinin sağlanacağını düşünmektedirler.

Vecihi TİMUROĞLU'nun belirttiği gibi, "Anadili, tarihsel ve toplumsal temsil yeteneğini ifade ediyor. Anadolu'nun dokuz yüzyıllık yaşamında, Türkçe, tek temsil yeteneği olan dildir. Kuşkusuz, temsi yeteneği olan dil, insanın yaşama hazırlanmasında, daha etkin olmaktadır." Bu nedenle öğrencilerin bu haklı tepkisine kulak vermek gerekmektedir. Bu tepkinin yabancı dille eğitim veren bütün okulları ve öğrencileri de kapsadığı göz önünde tutulmalıdır.

SONUÇ

Dilin önemini, tüm boyutlarıyla, yeniden kavramanın gereği ortadadır. Konuştuğunu sanan, ama konuşmadan yaşayanların çoğunlukta olduğu bir toplumsal ortamdır. Oysa, dil yalnızca konuşmayı değil, onu da içeren çok daha fazla parametreyi içeren temel bir toplumsal olgu olarak ortadadır.

"Dil boyuna yaratılan bir şeydir. Her birey ve her kuşak ona yeni şeyler katar. Ama kimi zaman, kimi engellemeler yüzünden bir ülkede dilin gelişmesi durabilir. Dil gelişmeyince, düşüncenin gelişmesi de durur. Düşünmenin engellenmesi en çok da felsefe ve dolayısıyla bilim, sanat özellikle de edebiyat alanında etkisini gösterir..." (Akarsu 2001).

Tam da bu noktada Dil Derneği'nin kuruluşu, bu kesintiyi önlemek açısından çok anlamlıdır. Dilin önemini anlatan, anlatmaya çalışan, bunun uğraşını veren kişilerin mütevazı yaşamları, ancak anlaşıldıkları zaman gerçek önemlerine kavuşur. O insanlar, bu önem anlaşılсын diye bu işe girişmemişlerdir. Ancak anlaşıldıkları zaman, uğraşları gerçek anlamına kavuşacaktır.

Haldun ÖZEN, bu tarihin mütevazı neferlerinden birisidir.

Kendisi, belki de yaşamının en son söylevinde, anlamlı birkaç tümceyle meslektaşlarını selamlamıştı. TMMOB, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın 13 Nisan 2002 günü gerçekleşen 38. Olağan Genel Kurulu'nda, aramızdan ayrılmadan 12 gün önce şunları söylüyordu:

"Sevgili Arkadaşlar... Bugün, benim için çok önemli bir gün. İki önemli armağanı birden alıyorum. Şaşkınlık içindeyim. Bu armağanları hak ettiğimi düşünmüyorum. Ben üstüme düşen görevleri, üstüme düştüğü şekilde, doğru biçimde, inandığım biçimde yaptım. Ve inandığım ilkelerden şaşmadım. Siz de şaşmadınız. Hepinize teşekkür ederim..."

İnsanın kabul sınırlarını zorlayan bu mütevazılık, aslında mücadele ve yenilenmiş bilgiye dayalı mücadelenin kaynağı aslında... Büyüklük, bu olağanlıkta ve doğrulukta...

KAYNAKÇA

AKARSU, Bedia, **EĞİTİMDE YARATICILIK – 1**, Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ekim 2001

HKMO İST, **MESLEKİ SORUNLARIN TARTIŞILMASI VE GELECEĞE YÖNELİK POLİTİKALARIN BELİRLENMESİ KURULTAYI İSTANBUL RAPORU**, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, 2002, Çoğaltma, 88 s.

KÖKTÜRK, Erol, **HALDUN ÖZEN'E ARMAĞAN**, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayınları Armağan Serisi No: 1, Birinci Baskı, Mart 2002, Ankara, 327 s.

ÖNER, Serra, **USSAL BİLİME DAYALI EĞİTİM**, Cumhuriyet Gazetesi, 16 Temmuz 2001.

ÖZEN, Haldun, **TÜRK DEVRİMİ NEDİR, NE DEĞİLDİR?**, Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1964.

ÖZEN, Haldun, **TÜRKÇE YARININ ULUSLAR ARASI DİLİ OLACAKTIR**, Yeni Adam, Haziran 1969, Sayı: 814, s: 5

TİMUROĞLU, Vecihi, **ANADİLLE EĞİTİM ÜZERİNE**, Cumhuriyet Gazetesi, ...2002

WOODS, Alan-GRANT, Ted, **AKLIN İSYANI (MARKSİST FELSEFE VE MODERN BİLİM)**, Çeviren: Ömer GEMİCİ-Ufuk DEMİRİSOY, Tarih Bilinci Yayınları 4, Bilim ve Felsefe Dizisi 1, İkinci Baskı, Ekim 2001, İstanbul, 447 s.